

การพัฒนาารูปแบบลวดลายศิลปะผ้าบาติกในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

อารีนา อีสามะ และสายชลี ชัยศาสตร์

สาขาวิชาออกแบบแฟชั่นและสิ่งทอ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

email: arena2521@hotmail.com, kidhaidee@hotmail.com

บทคัดย่อ

การทำผ้าบาติกในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยได้รับอิทธิพลมาจากประเทศอินโดนีเซียผ่านประเทศมาเลเซียเผยแพร่เข้าสู่ชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นที่นิยมและผลิตกันมากในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งในปัจจุบันได้มีการรวบรวมสมาชิกในชุมชนท้องถิ่นจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพการผลิตผ้าบาติกของชุมชนให้เป็นอาชีพเสริมรายได้พิเศษของครอบครัว และเปิดการอบรมกระบวนการผลิตผ้าบาติกให้แก่สมาชิกภายในชุมชนและผู้สนใจ เพิ่มผลผลิตออกจำหน่ายตามร้านค้าและแหล่งชุมชนใกล้เคียง แต่ผลผลิตดังกล่าวยังไม่เป็นที่รู้จักของกลุ่มชนโดยเฉพาะลูกค้าและผู้สนใจทั่วไปนัก เนื่องจากมีข้อจำกัดและปัญหาเกี่ยวกับด้านการออกแบบรูปแบบลวดลายศิลปะผ้าบาติกในการสร้างองค์ประกอบของการจัดวางลวดลายบนผืนผ้า ที่มาของเส้นและลวดลายที่ต้องการเขียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความแปลกใหม่ ความน่าสนใจและความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งกลุ่มผู้ผลิตยังคงใช้รูปแบบเดิมที่ได้รับการอบรมมาลอกเลียนแบบจากผลิตภัณฑ์ของแหล่งผลิตอื่นซ้ำๆ กัน จึงทำให้ผลิตภัณฑ์ไม่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ผู้วิจัยมีความเห็นว่า หากมีการพัฒนาารูปแบบลวดลายที่หลากหลาย มีองค์ประกอบศิลปะในการจัดวางรูปแบบ ลวดลาย สีเส้นและพื้นที่ว่าง จะยังเป็นการเพิ่มคุณค่าความแปลกใหม่ เป็นที่น่าสนใจ และมีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์บนผืนผ้าบาติกของชุมชน ส่งผลให้เพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์มากยิ่งขึ้นตามไปด้วย จึงมีความสนใจศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาารูปแบบลวดลายศิลปะผ้าบาติกในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางในการเผยแพร่หรืออบรมให้แก่ผู้ผลิตได้รับองค์ความรู้ ทักษะ วิธีการและกระบวนการออกแบบลวดลาย ทำให้สามารถนำทฤษฎีหลักการออกแบบลวดลาย ทฤษฎีการจัดองค์ประกอบศิลป์ และทฤษฎีของสีและการใช้มาใช้ในการจัดวางลวดลายอย่างสวยงามเหมาะสม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการสร้างผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก ให้มีรูปแบบลวดลายที่หลากหลายและมีอัตลักษณ์ของชุมชนมากขึ้น การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาารูปแบบลวดลายศิลปะผ้าบาติกในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย การวิจัยนี้เป็นการศึกษาประยุกต์เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มผู้ผลิตในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย จำนวน 3 กลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กล้องถ่ายภาพและเทปบันทึกเสียง ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนผู้ผลิตของทั้งสามจังหวัดมีความต้องการให้นำสิ่งที่บ่งชี้ของจังหวัดมาใช้เป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบลวดลายผ้าบาติกใหม่ โดยจังหวัดยะลาได้แก่ ต้นศรียะลา เขื่อนบางลาง และยะลอล (แห) จังหวัดนราธิวาสได้แก่ ย่านดาโอ๊ะ เรือกอและ และมีสยิตวาดีอัลฮูเซ็น จังหวัดปัตตานี ได้แก่ หาดหม่อม เมืองโบราณยะรัง และกรรณกเขาปัตตานี จากนั้นผู้วิจัยได้นำไปออกแบบรูปแบบลวดลายศิลปะผ้าบาติกให้เป็นอัตลักษณ์ของแต่ละจังหวัด ลวดลายละ 1 รูปแบบ ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยคือ การออกแบบและพัฒนาารูปแบบลวดลายผ้าบาติกควรเลือกและจัดวางองค์ประกอบให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ มีความทันสมัยตรงความต้องการที่เป็นที่นิยมมาที่จะนำไปใช้สอยเป็นอันดับแรก และมีข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไปคือ ควรศึกษาในเรื่องการนำผ้าบาติกที่ออกแบบใหม่นี้มาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มความหลากหลายของผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นการส่งเสริมกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกให้มีศักยภาพสูงขึ้นและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค

คำสำคัญ: รูปแบบลวดลาย ศิลปะ ผ้าบาติก

The improvement of Batik Motifs designs in Three Southernmost Provinces of Thailand

Areena Esama and Saichalee Chaiyasart

Program in Fashion and Textile Design, Faculty of Architecture, Rajamangala University of Technology Srivijaya

email: arena2521@hotmail.com, kidhaidee@hotmail.com

Abstract

Batik in the three southern border provinces of Thailand is influenced by Indonesia through Malaysia to the southern border. Which is popular and produced in the three southern border provinces. At present, local community members are gathered, that Set up a batik profession of the community as a supplement to the special income of the family and the batik training program is open to members of the community and interested persons. for Increased productivity by the shops and nearby communities. But the product is not known by the people, especially customers and general interest because due to limitations and problems in the design of batik art patterns. To create the composition of the pattern on the cloth. The origin of the lines and patterns to write especially the novelty, interest and consumer demand. The manufacturers continue to use the same pattern that is replicated to replicate other products, that makes the product unique. The researcher has the opinion that If a variety of patterns are developed. There are artistic elements in layout, patterns, colors and space. It will add to the novelty, interesting, and a unique pattern on the batik community. As a result, the value of the product is increased as well. I have research interests for The improvement of Batik Motifs designs in Three Southernmost Province of Thailand. The results of the research how to publish or train the manufacturer to get knowledge, skill, method and designs process. They can be applied theory of pattern design, Artistic composition theory, and the theory of color, that used in the layout of beautifully decorated. Be creative in creating batik products pattern is more diverse and more community identity. This research aims to study to develop the Batik motifs designs in the three southernmost provinces of Thailand. This research is a collaborative action research with producers in three southernmost provinces of Thailand number 3 groups. The instruments used in the research were Cameras and Recorders. The sesearch found that The manufacturers and consumers in all three provinces are demanding to use the provincial identities to inspire new batik motifs designs by Yala province include to Sri Yala, Banglang Dam, and Yalo (fishnet). Narathiwat province include to Yan da o, Kolek, and Masyidwaddihuhsen. Pattani province include to Kae Kae beach, Yarang city, Dove Pattani Cage. The researcher then designed the batik motifs designs to be the identity of each province. The findings from this research are as follows design and development of batik motifs designs should be selected and aligned with the product, modern, popular demand is to be used to the first. In the next study, Study on the use of this newly designed batik to develop products to increase the variety of products. And in order to promote the production process of batik products, the potential and popularity of consumers.

Keywords: Design, Motifs, Batik

บทนำ

ผ้าบาติก เป็นส่วนหนึ่งในสาขางานฝีมือ หัตถกรรม และแฟชั่น ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการออกแบบลวดลายศิลปะบนผืนผ้า โดยนำผ้าขาวมาทึ้นสีหรือเขียนรูปแบบลวดลายศิลปะด้วยเทียน ชี้น้ำ หรือสารถีสี ก่อนที่จะแต้มสี ย้อมสี หรือระบายสี ทำให้เกิดรูปแบบลวดลายประณีตงดงามด้วยสีสันแตกต่างกันตามจินตนาการ การทำผ้าบาติกในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยได้รับอิทธิพลมาจากประเทศอินโดนีเซีย ผ่านประเทศมาเลเซียเผยแพร่เข้าสู่ชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็น ที่นิยมและผลิตกันมากในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยนิยมเขียนรูปแบบลวดลายศิลปะจากธรรมชาติ อาทิ ดอกไม้ ใบไม้ สัตว์ และรูปแบบลวดลายศิลปะเครื่องเล่นต่างๆ จนประยุกต์กลายเป็นลวดลายเรขาคณิตในปัจจุบัน (วัชชัย ทุมทอง, 2545) ซึ่งลักษณะรูปแบบลวดลายศิลปะบาติกของภาคใต้นั้นค่อนข้างจัดจ้านร้อนแรง ซึ่งมีความเป็นมาตั้งแต่ดั้งเดิมแล้วว่า ชาวชาวมุสลิมมีความเชื่อในการทำผ้าบาติกในเรื่องสีและลวดลาย โดยเชื่อว่า สีและลวดลายแต่ละแบบ แต่ละชนิดจะเป็นสิริมงคลแก่ผู้สวมใส่ มีความเชื่อว่า การสวมใส่ผ้าบาติกที่มีลักษณะพิเศษทั้งสีและลวดลายที่กำหนดไว้อย่างประณีตจะช่วยรักษาโรคภัยไข้เจ็บได้ และยังมีเชื่ออีกว่า คู่บ่าวสาวที่สวมใส่เสื้อผ้าบาติกเข้าพิธีมงคลสมรสแล้ว จะทำให้คู่บ่าวสาวประสบแต่ความสุขตลอดชีวิต นอกจากนี้ สีและลวดลายในการผลิตผ้าบาติกของชาวชาวมุสลิมแต่ละพื้นที่มีลักษณะรูปแบบลวดลายศิลปะอย่างหลากหลายแตกต่างกัน จึงทำให้เกิดเอกลักษณ์เฉพาะตนเอง (โกศล พิณกุล, 2545)

การทำผ้าบาติกในประเทศไทยมีกันมาช้านานแล้ว เป็นทำในลักษณะอุตสาหกรรมครัวเรือน โดยเฉพาะผ้าบาติกในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้เห็นความสำคัญของการผลิตผ้าบาติกจึงได้มีการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ทางด้านบาติกแก่ชุมชน ซึ่งในปัจจุบันได้มีการรวบรวมสมาชิกในชุมชนท้องถิ่น จัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพการผลิตผ้าบาติกของชุมชนให้เป็นอาชีพเสริมรายได้พิเศษของครอบครัว เปิดการอบรมกระบวนการผลิตผ้าบาติกให้แก่สมาชิกภายในชุมชนและผู้สนใจ เพิ่มผลผลิตออกจำหน่ายตามร้านค้าและแหล่งชุมชนใกล้เคียง แต่ผลผลิตดังกล่าวยังไม่เป็นที่รู้จักของกลุ่มชนโดยเฉพาะลูกค้าและผู้สนใจทั่วไปนัก เนื่องจากมีข้อจำกัดและปัญหาเกี่ยวกับด้านการออกแบบรูปแบบลวดลายศิลปะผ้าบาติก ในการสร้างองค์ประกอบของการจัดวางลวดลายบนผืนผ้า ที่มาของเส้นและลวดลายที่ต้องการเขียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความแปลกใหม่ ความน่าสนใจและความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งกลุ่มผู้ผลิตยังคงใช้รูปแบบเดิมที่ได้รับการอบรมมาลอกเลียนแบบจากผลิตภัณฑ์ของแหล่งผลิตอื่นซ้ำๆ กัน จึงทำให้ผลิตภัณฑ์ไม่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ซึ่งหากมีการพัฒนารูปแบบลวดลายที่หลากหลาย มีองค์ประกอบศิลปะในการจัดวางรูปแบบ ลวดลาย สีสันและพื้นที่ว่าง จะยิ่งเป็นการเพิ่มคุณค่าความแปลกใหม่ เป็นที่น่าสนใจ และมีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์บนผืนผ้าบาติกของชุมชน ส่งผลให้เพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์มากยิ่งขึ้นตามไปด้วย

จากความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัยจะเห็นได้ว่า เป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ควรได้รับการพัฒนา คือ การพัฒนารูปแบบลวดลายศิลปะผ้าบาติกในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย เพื่อให้ผู้ผลิตได้รับองค์ความรู้ ทักษะ วิธีการและกระบวนการออกแบบลวดลาย ทำให้สามารถนำทฤษฎีหลักการออกแบบลวดลาย ทฤษฎีการจัดองค์ประกอบศิลป์ และทฤษฎีของสีและการใช้มาใช้ในการจัดวางลวดลายอย่างสวยงามเหมาะสม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการสร้างผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก ให้มีรูปแบบลวดลายที่หลากหลายมากขึ้น ซึ่งการพัฒนารูปแบบลวดลายศิลปะผ้าบาติกระหว่างคณะผู้วิจัยและกลุ่มผู้ผลิตในชุมชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่เป็นรูปธรรม ช่วยแก้ปัญหา พัฒนา และส่งเสริมกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกให้มีศักยภาพสูงขึ้นไปเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค ส่งผลให้กลุ่มผู้ผลิตในชุมชนมีรายได้เพิ่มสูงขึ้น ตลอดจนช่วยอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบลวดลายศิลปะผ้าบาติกในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยประยุกต์เชิงปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม โดยมุ่งศึกษารวบรวมรูปแบบลวดลายศิลปะที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ผ้าบาติกในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยในอดีตสู่การพัฒนารูปแบบลวดลายศิลปะผ้าบาติกลวดลายใหม่ตามที่ชุมชนต้องการ โดยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้

1. รูปแบบลวดลายศิลปะผ้าบาติกดั้งเดิมที่ปรากฏอยู่บนผืนผ้าบาติกในชุมชนท้องถิ่นของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย
2. รูปแบบลวดลายศิลปะผ้าบาติกใหม่ที่คณะผู้วิจัยและผู้ผลิตร่วมกันออกแบบพัฒนาเป็นลักษณะรูปแบบลวดลายศิลปะใหม่ที่ประกอบด้วยรูปแบบลวดลายศิลปะธรรมชาติ สัญลักษณ์ และเรขาคณิต
3. วิธีการและกระบวนการออกแบบลวดลาย ยึดหลักตามทฤษฎีหลักการออกแบบลวดลาย ทฤษฎีการจัดองค์ประกอบศิลป์ และทฤษฎีของสีและการใช้ เป็นแนวทางในการพัฒนาให้เกิดลักษณะรูปแบบลวดลายศิลปะใหม่ ประกอบกับการลงมือปฏิบัติจริงของผู้ผลิตให้ปรากฏบนผืนผ้าบาติก
4. การปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจะใช้กลุ่มผู้ผลิตในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ได้แก่
 - 4.1 กลุ่มร้านอาด้าบาติก ต.สะเตง อ.เมือง จ.ยะลา
 - 4.2 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ฝักอาชีพรูดา ต.ไพรวัลย์ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส
 - 4.3 กลุ่มสายบุรีบาติก ศูนย์แหล่งเรียนรู้ของชุมชน ต.ปาเซยาวอ อ.สายบุรี จ.ปัตตานี

กรอบแนวความคิดของการวิจัย

การพัฒนารูปแบบลวดลายศิลปะผ้าบาติกในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย เป็นงานวิจัยประยุกต์เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คณะผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นในการพัฒนารูปแบบลวดลายศิลปะผ้าบาติกตามความต้องการของกลุ่มผู้ผลิตในชุมชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ให้ความสำคัญริเริ่มสร้างสรรค์ในการสร้างผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกได้อย่างมีคุณภาพและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น โดยการบรรยายให้ความรู้เสนอแนะและลงมือปฏิบัติการจริงแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้ผลิตได้รับองค์ความรู้ ทักษะ วิธีการและกระบวนการออกแบบลวดลาย โดยนำองค์ความรู้ แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบลวดลายศิลปะผ้าบาติก ทฤษฎีที่สัมพันธ์กับการออกแบบรูปแบบลวดลายศิลปะผ้าบาติก ได้แก่ ทฤษฎีหลักการออกแบบลวดลายมาใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบลวดลายศิลปะ ทฤษฎีการจัดองค์ประกอบศิลป์มาใช้ในการจัดวางลวดลาย และทฤษฎีของสีและการใช้ในการระบายสีบาติก และพื้นฐานชุมชนของกลุ่มผู้ผลิตผ้าบาติกในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย**ประชากร**

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มร้านอาด้าบาติก ต.สะเตง อ.เมือง จ.ยะลา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ฝักอาชีพรูดา ต.ไพรวัลย์ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส กลุ่มสายบุรีบาติก ศูนย์แหล่งเรียนรู้ของชุมชน ต.ปาเซยาวอ อ.สายบุรี จ.ปัตตานี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เทปบันทึกเสียงและกล้องถ่ายภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาและรวบรวมรูปแบบลวดลายศิลปะผ้าบาติกในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน จากเอกสาร ตำรา นิตยสาร และอินเทอร์เน็ต ตลอดจนสอบถามจากประชาชนชาวบ้านในการทำผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกของชุมชนและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้ผลิตและผลงานการผลิตผ้าบาติกของชุมชน และพูดคุยสอบถามกับผู้รู้และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการผลิตผ้าบาติกของชุมชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยตรง โดยการสัมภาษณ์ขั้นต้นอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อสอบถามถึงปัญหาต่างๆ ที่พบเห็นและประสบปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบลวดลายศิลปะผ้าบาติก จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูล และสัมภาษณ์ผู้รู้และผู้เกี่ยวข้อง ทำให้ทราบถึงลักษณะรูปแบบ

ลวดลายศิลปะผ้าบาติก และผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกของชุมชน แล้วเชื่อมโยงองค์ความรู้ แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบลวดลายศิลปะผ้าบาติก และ ทฤษฎีที่สัมพันธ์กับการออกแบบรูปแบบลวดลายศิลปะผ้าบาติก สถานภาพของชุมชน

2. การศึกษาเพื่อจัดระบบและประเด็นตามกรอบแนวคิด ดังภาพที่ 1

3. การปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิและคณะผู้วิจัยให้ความรู้และข้อเสนอแนะด้วยการบรรยาย สาธิตและ ร่วมกันปฏิบัติการจริง โดยร่วมกันวางแผน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การบรรยายและสาธิตการออกแบบรูปแบบลวดลายศิลปะผ้าบาติกโดยนำ ทฤษฎีที่สัมพันธ์มาใช้ในการออกแบบ และการลงมือปฏิบัติการจริงโดยผู้วิจัย วิทยากร และกลุ่มผู้ผลิตลงมือปฏิบัติการร่วมกัน ทำให้ได้ รูปแบบลวดลายศิลปะผ้าบาติกที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

4. วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัยพร้อมให้ข้อเสนอแนะ

5. นำเสนอผลการวิจัย และรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ พร้อมทั้งพิมพ์เป็นเอกสารเผยแพร่ต่อไป

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนผู้ผลิตและผู้บริโภคของทั้งสามจังหวัดมีความต้องการให้นำสิ่งที่บ่งชี้ของจังหวัดมาใช้เป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบลวดลายผ้าบาติกใหม่ โดยจังหวัดยะลาได้แก่ ต้นศรียะลา เชื้อนบางกลาง และยะลอลอ (แห) จังหวัดนราธิวาสได้แก่ ย่านดาโอ๊ะ เรือกอและ และมีสยิตวาตีอัลฮูเซ็น จังหวัดปัตตานีได้แก่ หาดแหมแหม เมืองโบราณยะรัง และกรรنگเขาปัตตานี จากนั้นผู้วิจัยได้นำไปออกแบบรูปแบบลวดลายศิลปะผ้าบาติกให้เป็นอัตลักษณ์ของแต่ละจังหวัด ลวดลายละ 1 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

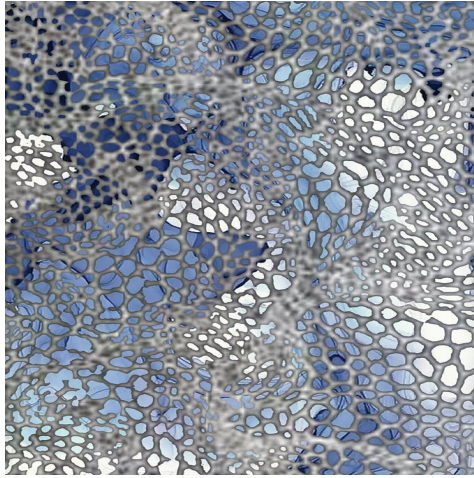
รูปแบบลวดลายศิลปะผ้าบาติก จังหวัดยะลา ได้แก่

ภาพที่ 2 ต้นศรียะลา

ภาพที่ 3 เชื้อนบางกลาง

ภาพที่ 4 ยะลอ (แห)

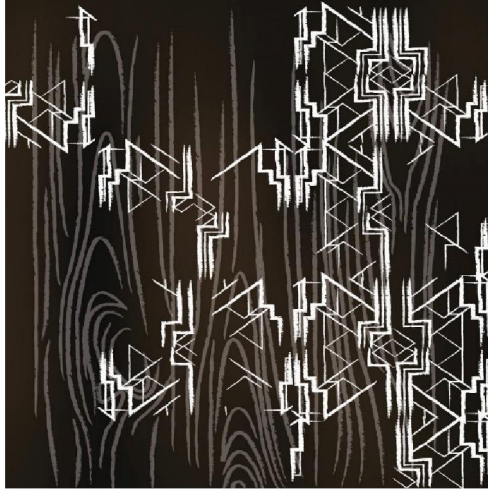
รูปแบบลวดลายศิลปะผ้าบาติก จังหวัดนราธิวาส ได้แก่

ภาพที่ 5 ย่านดาไ๊ะ

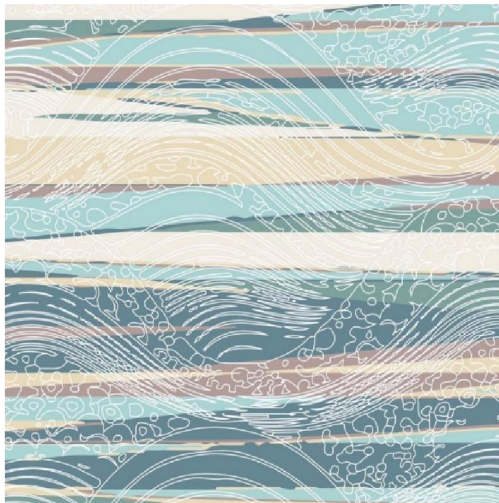

ภาพที่ 6 เรือกอและ

ภาพที่ 7 มัสยิดวาตีอัลฮูเซ็น

รูปแบบลวดลายศิลปะผ้าบาติก จังหวัดปัตตานี ได้แก่

ภาพที่ 8 หาดแม่แซ

ภาพที่ 9 เมืองโบราณยะรัง

ภาพที่ 10 กรรณกเขาปัตตานี

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาค้นคว้าความต้องการพัฒนารูปแบบลวดลายศิลปะผ้าบาติกของผู้ผลิตและผู้บริโภคในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยนั้น ส่วนใหญ่ทั้งชุมชนผู้ผลิตและผู้บริโภคของทั้งสามจังหวัดมีความต้องการให้นำสิ่งที่บ่งชี้ของจังหวัดมาใช้เป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบลวดลายผ้าบาติกใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากทั้งชุมชนผู้ผลิตและผู้บริโภคมีความต้องการให้ผ้าบาติกของแต่ละจังหวัดมีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและใช้เป็นอัตลักษณ์ประจำจังหวัดได้ โดยจังหวัดยะลาที่มีแรงบันดาลใจในการออกแบบรูปแบบลวดลายศิลปะธรรมชาติจากต้นศรียะลา รูปแบบลวดลายสัญลักษณ์จากเขื่อนบางลาง และรูปแบบลวดลายเรขาคณิตจากยะลา (แห) จังหวัดนราธิวาสมีแรงบันดาลใจในการออกแบบรูปแบบลวดลายศิลปะธรรมชาติจากย่านดาโอ๊ะ รูปแบบลวดลายสัญลักษณ์จากเรือกอและ และรูปแบบลวดลายเรขาคณิตจากมัสยิดวาตี้อัลฮูเซ็น จังหวัดปัตตานีมีแรงบันดาลใจในการออกแบบรูปแบบลวดลายศิลปะธรรมชาติจากหาดแห่มรูปแบบลวดลายสัญลักษณ์จากเมืองโบราณยะรัง และรูปแบบลวดลายเรขาคณิตจากกรงนกเขาปัตตานี และจากการสัมภาษณ์ความพึงพอใจของกลุ่มผู้ผลิตชุมชนที่มีต่อรูปแบบลวดลายศิลปะผ้าบาติกในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยที่พัฒนาขึ้นใหม่ พบว่า ชุมชนผู้ผลิตและผู้บริโภคของแต่ละจังหวัดมีความพึงพอใจต่อรูปแบบลวดลายศิลปะผ้าบาติกในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยที่พัฒนาขึ้นใหม่อยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะการออกแบบมีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น สวยงาม มีลวดลายและสีสันของการเขียนเส้นได้อย่างลงตัว และมีความเหมาะสมกับประโยชน์การใช้งาน มีหน้าที่ใช้สอยมากขึ้น มีความทันสมัยทั้งสีสันลวดลายมีความสวยงามตอบสนองการใช้งานได้ดี มีความเหมาะสมในการนำไปจัดวางลวดลายเพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ทดแทนกรรมอื่น ๆ ได้ในโอกาสต่อไป และกลุ่มผู้ผลิตชุมชนมีความต้องการให้ผู้วิจัยนำผลการออกแบบไปเป็นแนวทางในการสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์จากงานพัฒนารูปแบบลวดลายศิลปะผ้าบาติกในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยที่พัฒนาขึ้นใหม่ เพื่อนำไปเป็นต้นแบบการสร้างผลิตภัณฑ์ของแต่ละชุมชนให้เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละจังหวัดต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย คือ

การออกแบบและพัฒนารูปแบบลวดลายผ้าบาติกควรเลือกและจัดวางองค์ประกอบให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ ควรมีความทันสมัยตรงความต้องการที่เป็นที่นิยมมาที่จะนำไปใช้สอยเป็นอันดับแรก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป คือ

1. ควรนำรูปแบบลวดลายผ้าบาติกที่ออกแบบใหม่ไปสำรวจความพึงพอใจของทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคผ้าบาติกในสามจังหวัดชายแดนใต้ เพื่อนำผลการสำรวจมาพัฒนาผลการพัฒนารูปแบบลวดลายผ้าบาติก
2. ควรศึกษาการสร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากรูปแบบลวดลายผ้าบาติกที่ออกแบบใหม่ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการผลิตปัญหาและอุปสรรคในการผลิตผลิตภัณฑ์ต้นแบบ
3. ควรศึกษาในเรื่องการนำผ้าบาติกที่ออกแบบใหม่นี้มาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มความหลากหลายของผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นการส่งเสริมกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกให้มีศักยภาพสูงขึ้นและเป็นที่นิยมของผู้บริโภค

เอกสารอ้างอิง

- โกศล พิณกุล. (2545). รูปแบบและเทคนิคการระบายสีน้ำ. กรุงเทพฯ: สิปประภา.
- ดุขุฎี สุนทรารชุน. (2531). การออกแบบลายพิมพ์ผ้า. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์.
- เทียนชัย ตั้งพรประเสริฐ. (2542). องค์ประกอบศิลป์ 1. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ทวีรัตน์ กุลดำรงวิวัฒน์. (2543). รายงานการวิจัยประเภทและลักษณะรูปแบบของลวดลายบนผลิตภัณฑ์ผ้าบาติกที่ผู้ซื้อต้องการซื้อและเทคนิคเชิงพาณิชย์ในการทำผ้าบาติกในจังหวัดภูเก็ต. ภูเก็ต: สถาบันราชภัฏภูเก็ต.
- ธวัชชัย หุมทอง. (2545). ศิลปะการทำบาติก ลายเขียนระบายสี. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- นวลน้อย บุญวงษ์. (2542). หลักการออกแบบ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทา โรจนอดมศาสตร์. (2536). การทำผ้าบาติก. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ประเสริฐ ศีลรัตนนา. (2536). ความเข้าใจศิลปะ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พินาลี สารียา. (2549). การออกแบบลวดลาย. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ศุภนิศัย กิรติจริยโสภณ. (2547). ศึกษากระบวนการผลิตผ้าบาติกในจังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขา
ยุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- ศุภฤกษ์ ทองประยูร. (2542). บาติกเพนท์. สงขลา: โครงการจัดตั้งคณะศิลปกรรมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา.

- _____. (2546). รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบลวดลายศิลปะผ้าบาติกในจังหวัดชายแดนภาคใต้. สงขลา: สถาบันราชภัฏสงขลา.
- _____. (2550). รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบลวดลายกระบวนการผลิตผ้าบาติกในจังหวัดสงขลา กรณีศึกษา : แหล่งผลิตชุมชนวังเขียว-วังขาว ตำบลบ่อยาง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. สงขลา: สถาบันราชภัฏสงขลา.
- โสภณ สุภวิริยากร. (2552). รายงานการวิจัยเรื่อง รูปแบบลวดลายผ้าบาติกในกลุ่มจังหวัดอันดามัน. ภูเก็ต: คณะวิเทศศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต.
- อ้อยทิพย์ พลศรี. (2545). การออกแบบลวดลาย. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์.